

УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

УДК 373.5.016:821.161.2.09:004

НАТАЛІЯ ГРИЦАК, доктор педагогічних наук, кандидат філологічних наук, професор, професор, завідувач кафедри української та зарубіжної літератур і методик їх навчання, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Україна
ORCID 0000-0003-4744-7072
grycak78@tnpu.edu.ua

ЕЛЕОНОРА ПАЛИХАТА, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри української мови та славістики, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Україна
ORCID 0000-0003-4995-1184
palykhata_e@tnpu.edu.ua

ШКІЛЬНИЙ ПІДРУЧНИК З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ СУЧАСНИХ УЧНІВ

NATALIIA HRYTSAK, Doctor of Pedagogical Sciences, Candidate of Philological Science, Professor, Professor, Head of the Department of Theory and Methods of the Ukrainian and World Literature, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ukraine
ELEONORA PALYKHATA, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ukraine

A SCHOOL TEXTBOOK ON UKRAINIAN LITERATURE AS A TOOL FOR FORMING MEDIA LITERACY OF MODERN STUDENTS

У статті розкрито значення шкільного підручника української літератури як одного з ключових засобів формування медіаграмотності сучасних учнів. Проаналізовано поняття "медіаосвіта", "медіаграмотність" у сучасних науково-педагогічних працях. Дослідницька увага зосереджена на трьох шкільних підручниках української літератури, що написані за Модельною навчальною програмою "Українська література. 5–6

класи" для закладів загальної середньої освіти (автори: Архипова В.П., Січкарь С.І., Шило С.Б.). Описано структуру, інформаційне наповнення, охарактеризовано рубрики та завдання, що запропоновані авторськими колективами задля ефективного формування медіаграмотності учнів на уроках української літератури. Наголошено, що такі рубрики підручників, як "Мальований скрайбінг", "Інсценізація казки", "Словесний фоторобот" (О. Авраменко), "Пригадую вивчене", "Я знаю, що...", "Працюю над текстом", "Виконую складне завдання", "Пра-

цюю над проектом", "Мистецька скринька" (В. Архипова, С. Січкарь, С. Шило), "Диференційовані завдання", "Мистецька хвилинка" (В. Заболотний, О. Заболотний, О. Слоновьська, І. Ярмутьська) спрямовані на розвиток критичного мислення учнів, формування вмінь опрацьовувати різноманітні медіатексти, аналізувати і зіставляти інформацію, факти та явища.

Ключові слова: медіаосвіта, медіаграмотність, шкільний підручник, учні, читач, урок української літератури.

Summary. The article reveals the

significance of the school textbook of Ukrainian literature as one of the key means of forming media literacy of modern students. The concepts of "media education" and "media literacy" in modern scientific and pedagogical works are analyzed. The research focuses on three school textbooks of Ukrainian literature written according to the Model Curriculum "Ukrainian Literature. Grades 5–6" for general secondary education institutions (authors: V.P. Arkhipova, S.I. Sichkar, S.B. Shylo). The structure, information content, rubrics and tasks proposed by the authors for the effective formation of media literacy of students in Ukrainian literature lessons are described. It is emphasized that such sections of textbooks as "Painted Scrabble", "Fairy Tale Staging", "Word Sketch" (O. Avramenko), "I Recall What I Learned", "I Know That...", "Working on a Text", "Performing a Complex Task", "Working on a Project", "Art Box" (V. Arkhipova, S. Sichkar, S. Shilo), "Differentiated Tasks", "Art Minute" (V. Zabolotnyi, O. Zabolotnyi, O. Slonovska, I. Yarmulka) are aimed at developing students' critical thinking, forming skills to process various media texts, analyze and compare information, facts and phenomena.

Key words: media education, media literacy, school textbook, students, reader, Ukrainian literature lesson.

Мета: розкрити значення шкільних підручників з української літератури як інструмента формування медіаграмотності сучасних учнів.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сучасне суспільство ставить вимоги до його учасників, зокрема до їх компетентностей. Постійний потік інформації з різних джерел не завжди є правдивим і прийнятним, а тому несе загрозу. Зважаючи на це, важливо якомога раніше формувати навички роботи з інформацією у соціумі. Так виникає потреба розглядати поняття "медіаосвіта" і "медіаграмотність" у процесі розвитку молодого поко-

ління, адже завдання сучасної освіти у тому, що учні повинні знати "правду – вміли розрізняти між міфом і правдою, між маніпуляцією і реальністю, між фейком і істиною, – орієнтуватися у інформаційному просторі у процесі "споживання" інформації. Це й є запорука ефективній протидії інформаційній російській агресії у медіапросторі" (Нерсесян, 2018, с. 57).

Аналіз досліджень і публікацій.

Проблема медіаосвіти, медіакультура, медіакомпетентність, медіаграмотність, формування медіаграмотності учнів та інші суміжні поняття розкриті у низці ґрунтовних праць сучасних українських і зарубіжних дослідників. Питання медіаосвіти та медіаграмотності досліджують (О. Волошенюк, Т. Іванова, О. Кульчинська, О. Литвиненко, Г.Марченко, Ю. Мірошніченко, О.Мурзіна, І. Огороднійчук та інші), роль медіаграмотності в освітньому процесі (В. Гуменюк, Л. Зайко, М. Зацерківна, М. Захаров, Л. Петрик, О. Рекун та інші), різні аспекти формування медіаграмотності учнів і здобувачів вищої освіти (М.Гудз, О. Ісаєва, Д. Лукьяненко, І. Мороз, Г. Островська, О. Пометун, О. Слижук, О. Шуневич, Т. Яценко та інші), формування медіаграмотності майбутніх учителів (О. Кравченко, Ю. Рибіна, В. Шарко, М. Ячмени та інші), елементи медіаосвіти в шкільних підручниках (Н. Бондаренко, А. Гривко, Н. Грицак, М. Гудз, І. Мороз, С. Моцак, О.Слижук, О. Черноус, Т. Яценко та інші).

Варто зазначити, що у сучасному науковому просторі термін "медіаосвіта" тлумачить, по-перше, як систему методів, що сприяють формуванню конкретних практичних вмінь (медіаграмотність, медіакомпетентність), по-друге, впровадження медіатехнологій в освітній процес і відповідно використання цих технологій з конкретно навчальною метою. До прикладу, В.Іванов, О. Шкоба розглядають медіаосвіту як "навчання теорії та практичним умінням для оволодіння сучасними засобами масової комунікації, які розглядаються як час-

тина специфічної автономної області знань у педагогічній теорії та практиці; її необхідно відрізнити від використання ЗМК як допоміжних засобів, які використовуються у викладанні" (Іванов, Шкоба, 2012, с. 43).

Якщо тлумачити медіаосвіту як процес, то медіаграмотність розуміємо як його результат. Слушним вважаємо твердження В. Іванова, що "медіаграмотність – це здатність використовувати, аналізувати й оцінювати медійну продукцію" (Іванов, 2012, с.165). Подібної думки дотримуються Я. Падалко й О. Слаба, але додають: "медіаграмотність полягає не тільки у сприйнятті інформації, але й у здатності аналізувати, критично оцінювати та створювати власні медіаматеріали. Тому, вона має містити не тільки знання про різні медіатехнології, але й навички використання цих технологій для власної творчості та комунікації з іншими" (Падалко, Слаба, 2023). Г. Марченко, опрацювавши змістове наповнення поняття "медіаграмотність" у 26 наукових джерелах, пропонує, так би мовити, універсальне визначення. Зокрема, розглядає медіаграмотність як "комплекс знань, умінь і навичок, що дозволяють свідомо сприймати, критично аналізувати, інтерпретувати й оцінювати отриману інформацію і як результат – створювати та передавати медіаповідомлення в різних формах, а також взаємодіяти із суспільством за допомогою медіазасобів" (Марченко, 2021, с. 30).

Опираючись на запропоновані твердження та аналіз змістового наповнення Концепції Нової української школи, головною метою якої є створення сприятливих умов для формування всебічно розвиненої особистості, наділеної ключовими навичками та вміннями, серед яких й інформаційно-цифрова, констатуємо, що формування медіаграмотності має бути важливою частиною навчального процесу, а саме одним із ключових завдань щоденних уроків із різних предметів. Варто також наголосити, що потреба формування медіаграмотності учнів набуває нових змістових зна-

чень в епоху активного використання учнями штучного інтелекту. Інтеграція штучного інтелекту в навчальний процес, на жаль, сприяє зниженню критичного мислення сучасних учнів. На цьому аспекті слушно наголошує й С. Терепищій, зокрема "використання штучного інтелекту в освіті може призвести до залежності від автоматизованого прийняття рішень і зниження навичок критичного мислення серед учнів. Це може негативно вплинути на їх здатність вирішувати проблеми, аналізувати та приймати обґрунтовані рішення в майбутньому" (Терепищій, 2023, с. 200).

Дотримуємося думки, що шкільна мовно-літературна освіта є вагомим інструментарієм розвитку медіаграмотності сучасних учнів. Відповідно шкільний підручник, як основне джерело інформації для учня, повинен сприяти розвитку медіаграмотності школярів.

Сучасний шкільний процес мобільний та інтегративний, наповнений різноманітними освітніми програмами, курсами, підручниками тощо. Це дає можливість учителю обирати шлях вивчення того чи іншого предмету, зокрема, і української мови та літератури. Має рацію один із авторів модельної програми з української літератури, автор шкільних підручників української літератури О. Слижук, що "урахованням сучасних тенденцій у медіаосвіті та досліджень у цій галузі перспективними напрямками розвитку медіаграмотності учнів-читачів 7–9-го класів у процесі їх літературної освіти є: орієнтація в інформаційних джерелах, уміння їх використовувати з дотриманням правил академічної доброчесності; осмислене сприйняття медіатекстів у взаємозв'язках із художніми текстами; розвиток критичного мислення, уміння висловлювати власну думку щодо прочитаного з використанням новітніх медіа; розвиток медіатворчості на основі прочитаних художніх творів; візуальна грамотність та культура сприймання творів мистецтва через аудіо-візуальні медіа; оволодіння основа-

ми роботи з онлайн-інструментами навчання тощо" (Слижук, 2024, с. 359).

Виклад основного матеріалу дослідження. У нашій розвідці ми зосереджуємо увагу на шкільних підручниках української літератури, що написані авторськими колективами для Модельної навчальної програми "Українська література. 5–6 класи" для закладів загальної середньої освіти (автори: Архипова В.П., Січкара С.І., Шило С.Б.). Зазначимо, що ця стаття є продовженням інших публікацій авторів, що присвячені проблемі формування медіаграмотності учнів (Грицак, Гудз, 2023; Гудз, Грицак, 2024).

Модельна навчальна програма "Українська література. 5–6 класи" для закладів загальної середньої освіти (автори: Архипова В.П., Січкара С.І., Шило С.Б.) увиразнює зв'язок вивчення української літератури та впровадження медіаосвіти, оскільки авторський колектив чітко формулює одне із завдань так: "формувати уміння безпечного і критичного використання медіапродукції, здатності створювати медіапродукти і спілкуватися за допомогою медіазасобів" (Архипова, Січкара, Шило, 2021). Зазначимо, що і структура програми, і змістове наповнення передбачає врахування не лише вікових особливостей школярів, але й інформаційно-комунікативного простору, що простежується у підборі текстів для обов'язкового та варіативного читання і видів діяльності, прописаних до кожної з тем, та очікуваних результатів навчання.

Сучасні учні не вирізняються консервативністю, саме тому у підготовці до уроку варто звернутись до інтерактивних методів/прийомів/завдань та медіазасобів для зацікавлення освітнім процесом, мотивацією до діяльності та ефективним засвоєнням матеріалу, а також розвитком медіанавичок. У цьому контексті вважаємо доцільним звернути увагу на дослідження О. Ільченко, який виділяє чотири групи компонентів медіаграмотності: розуміння (розуміння зростання впливу медіа на суспільство,

розуміння будови медіа, розуміння процесу і способів забарвлення реальності медіа) як пасивне розуміння роботи медіа; використання (використання обладнання, програмного забезпечення додатків, орієнтування в медіасередовищі) як активне використання медіа; комунікація (пошук і обробка інформації, створення контенту, участь у соціальних мережах); взаємодія з іншими через медіа; стратегія (рефлексія щодо власного використання медіа, досягнення мети за допомогою медіа) (Ільченко, 2020).

Так, В. Архипова, С. Січкара та С. Шило у рекомендованих видах діяльності пропонують чималу кількість інтерактивних методів і вправ, які будуть актуальними для розвитку медіаграмотності учнів. Наприклад, у 5 класі при вивченні розділу "Малює світ поезія" авторський колектив подає такі: "Коло ідей", "Літературний салон", "Словесне малювання", робота в групах "Місткий кошик", робота в парах "Навчаємося спільно", гра "Створи ліричний настрій", "Літературне лото" тощо. У 6 класі при вивченні розділу "Чарівна мелодія слова" запропоновано такі види навчальної діяльності учнів: "Створення реклами за прочитаним твором", "Досліджуємо слово", "Дослідження-порівняння явищ" та інші.

Розуміємо, що головним засобом навчання на уроці літератури був і залишається підручник, адже "використання медіатекстів у підручниках української літератури сприяє поглибленому сприйняттю й індивідуальній авторській інтерпретації літературних творів учнями, формуванню у них критичного мислення, читацької грамотності, є ефективним способом реалізації компетентнісного потенціалу курсу української літератури" (Слижук, 2022, с. 130).

Відповідно, до Модельної навчальної програми "Українська література. 5–6 класи" для закладів загальної середньої освіти (автори: Архипова В.П., Січкара С.І., Шило С.Б.) Міністерством освіти і науки України рекомендовано три підручники для 5 класу різних авторських

колективів.

Першим у нашому списку є підручник з української літератури для 5 класу автора О. Авраменка. Автор структурував матеріал, присутні завдання на актуалізацію попередніх знань, окремо сформульовано теоретичний аспект і розроблено широкую базу різноформатних завдань до кожної теми, що дозволяє вчителю та учню працювати за принципами наступності, системності, науковості, що сприяє засвоєнню знань і формуванню умінь та навичок. Окрему увагу привертають творчі інтерактивні завдання з використанням, бо саме вони сприяють розвитку у дітей абстрактного та наочно-образного мислення, креативних навичок, прагнення до самовизначення. Так до теми "Велике диво казки" автор пропонує застосувати "Мальований скрайбінг", "Інсценізація казки", "Словесний фоторобот", "Синквейн", а також написати власну кінцівку до казки "Про правду і кривду" (Авраменко, 2022) тощо.

Одним із складових медіаграмотності учнів є розвиток умінь швидко опрацьовувати інформацію загалом та виокремлювати головне та другорядне, вміти структурувати матеріал та оперувати ним. Саме у цьому на уроках української літератури, на наш погляд, допоможуть різноформатні таблиці та графіки, якими наповнений підручник. Наприклад, таку зустрічаємо при опрацюванні теоретичного матеріалу про класифікацію казок, а також для практичної роботи (Авраменко, 2022) тощо.

Про зв'язок із сучасністю та медіапростором підручника свідчать завдання з використанням мережі "Інтернет" та QR-кодів. Наведемо окремі приклади, "У мережі "Інтернет" знайдіть картини та фотографії українських хат із вишневими садками навесні, які найкраще проілюструють вірш "Садок вишневий коло хати...". Підготуйте невелику мультимедійну презентацію за цими матеріалами" (Авраменко, 2022, с. 127); "Знайдіть у мережі "Інтернет" або в спеціальній літературі цікаву інформацію про жит-

тя лосів у дикій природі. Презентуйте її в класі" (Авраменко, 2022, с. 185).

Аналіз запропонованих рубрик підручника свідчить про те, що вони спрямовані на розвиток критичного мислення юних українців, формування вмінь опрацьовувати різноманітні медіатексти, аналізувати і зіставляти інформацію, факти, явища, думки.

Ще одним підручником до Модельної навчальної програми "Українська література. 5–6 класи" для закладів загальної середньої освіти В.П. Архипової, С. І. Січкара, С. Б. Шило є "Українська література: підручник для 5 класу" (Архипова, Січкара, Шило, 2022) того ж самого авторського колективу.

При аналізі змісту, методичного апарату, естетичного оформлення можемо зробити висновок, що підручник буде цікавим та корисним для співпраці вчителя та учня. Привертає увагу модерна дизайнерська обгортка навчальної книги. Цікавими для п'ятикласників, вважаємо, буде розмаїття рубрик ("Пригадую вивчене", "Я знаю, що...", "Працюю над текстом", "Виконую складне завдання", "Працюю над проєктом", "Мистецька скринька" та інші), кожна з них має свого персонажа.

У розвитку медіаграмотності учнів важливе місце займає робота з медіатекстами. Саме у цьому підручнику усі учасники освітнього процесу знайдуть таких чимало: яскраві картини К. Білокур, С. Глушка, О. Шупляка, ілюстрації до творів, зображення виробів народного мистецтва тощо. Крім цього, учням запропоновано й творчі завдання, що пов'язані з мистецтвом, творчою спадщиною письменника, їхніми естетичними поглядами, власними мистецькими уподобаннями тощо. Наприклад, "Упізнай митця, скориставшись підказкою. Із яким видом мистецтва пов'язана їхня творчість?" (Архипова, Січкара, Шило, 2022, с. 11), "Пригадайте усесвітньо відомі мистецькі шедеври (картини, фільми, споруди, книги). Авторами якого з них вам хотілося б бути?" (Архипова, Січкара,

Шило, 2022, с. 12).

Варто звернути увагу на рубрику "Мистецька скринька", яка, на нашу думку, значною мірою сприяє формуванню в п'ятикласників почуття приналежності до культурної спадщини українського народу, виховує любов до рідної культури, почуття гордості за національно-мистецькі здобутки. Усвідомлення і розуміння власної культури, особливостей національного характеру, його індивідуальності та унікальності пріоритетного значення набуває у час повномасштабної війни, коли ворог нищить українські музеї, бібліотеки, будинки культури, пам'ятники. Відтак, подібна рубрика, це своєрідна відповідь на складні питання сьогодення, пошук цінностей і їх збереження для юних читачів. Наприклад, при вивченні теми "Міфи та легенди" автори пропонують таке завдання "Розглянь різновиди української вишивки. Поміркуй, що можуть означати ці символи" (Архипова, Січкара, Шило, 2022, с. 19), при вивченні теми "Музика поетичного слова" запропоновано завдання "Прослухай пісню "Над Дніпровою сагою" на слова Тараса Шевченка у виконанні гурту "AVIATOR". Чи сподобалась тобі сучасна музична інтерпретація вірша? Добери з-поміж запропонованих слів ті, що можуть схарактеризувати мелодію до цієї пісні: бадьора, тиха, спокійна, мрійлива, ніжна, голосна, плавна, весела, сумна, легка, дзвінка" (Архипова, Січкара, Шило, 2022, с. 129-130).

Для вивчення творчості письменників створено схеми з найважливішими деталями, відеоуроки та систему завдань. Так познайомитись п'ятикласники зможуть з Василем Королевим-Старим, Тарасом Шевченком, Іваном Нечуєм-Левицьким, Володимиром Винниченком тощо. До кожного художнього твору додається тлумачення незнайомих слів у рубриці "Збагачай мовлення". Чітко автори підручника подають теорію літератури, оформивши матеріал у різних форматах (таблиці, схеми), що сприяє легшому запам'ятовуванню учнями навчального матеріалу.

Розвиток пізнавальної активності є запорукою набуття медіанавичок. Одним із таких методів є метод проєктів, оскільки розвиває критичне мислення, мотивує до пошуку, аналізу та систематизації інформації, що сприяє виконанню поставленої мети. Авторський колектив пропонує цікаві та пізнавальні проєкти. Наприклад, під час вивчення теми "Міфи та легенди" учні мають можливість попрацювати над проєктом "Назва мого міста (села)" тощо.

Як бачимо, автори цієї навчальної книги запропонували учням низку цікавих рубрик, а відтак, завдань, метою яких є формування ключових аспектів медіаграмотності, розвиток базових умінь і навичок у роботі з медіатекстами, створенні власної медійної продукції, критичного мислення.

Третім підручником до аналізованої модельної навчальної програми є видання авторів В. В. Заболотного, О. В. Заболотного, О. В. Слоньовської, І. В. Ярмутьської (Заболотний, Заболотний, Слоньовська, Ярмутьська, 2022). Для формування медіаграмотності учнів авторами запропоновано такі рубрики: "Диференційовані завдання", "Віртуальна екскурсія з електронним додатком...", "Мистецька хвиля". Варто зазначити, що для цього авторського колективу важливе місце займає принцип тексточентричності. Відповідно й у системі завдань відчувається тяжіння до роботи з текстом, зокрема до перевірки його сприйняття, засвоєння, розуміння, аналізу та інтерпретації, робимо висновки на основі рубрик "Перевіряємо", "Аналізуємо", "Міркуємо". Наприклад, при вивченні теми "Музика поетичного слова" учням запропоновано поміркувати над таким питанням "Припустімо, що люди не навчилися писати вірші, складати пісні, а митці / мисткині слова пишуть лише оповідання, повісті, романи, казки. Що ми, на вашу думку, втратили б від цього?" (Заболотний, Заболотний, Слоньовська, Ярмутьська, 2022, с. 93). Прикметними є система завдань після кожного розді-

лу "Узагальнюємо вивчене в розділі...", що безумовно, на наш погляд, позитивно впливають на вміння систематизувати вивчене та підводити підсумки, висловлювати свою думку тощо.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, аналіз шкільних підручників для 5 класу за Модельною навчальною програмою "Українська література. 5–6 класи для закладів загальної середньої освіти (автори: Архипова В. П., Січкарь С. І., Шило С. Б.)" свідчить, що автори акцентують увагу на таких ключових напрямках формування медіаграмотності учнів, зокрема: орієнтація в різних інформаційних джерелах, створення власних медіатекстів, осмислення медіапродукту у контексті конкретного художнього твору, розвиток умінь висловлювати власну думку, апелювати фактами, сприймати їх та давати їм критичну оцінку. Перспективним є аналіз шкільних підручників з української літератури для 6 класів як засіб формування медіаграмотності учнів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Авраменко, О. (2022). Українська література для 5 класу. Київ: Грамота.
2. Архипова, В. П., Січкарь, С. І., Шило, С. Б. (2021). Модельна навчальна програма "Українська література. 5–6 класи" для закладів загальної середньої освіти. URL <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetar.z.2022/Movno-literat.osv.hal/Ukr.lit.5-6-kl.Arkhypova.Sichkar.Shylo.14.07.pdf>
3. Архипова, В. П., Січкарь, С. І., Шило, С. Б. (2022). Українська література для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Чернівці: Букрек.
4. Грицак, Н. Р., Гудз, М. С. (2023). Сучасний підручник як основа медіатворчості на уроці української мови. *Освіта. Інноватика. Практика*, 11, 8. 25–31. DOI <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol11i8-004>
5. Грицак, Н. Р., Гудз, М. С.

(2023). Шкільний підручник з української літератури для 5 класу НУШ як засіб формування медіаграмотності учнів. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 69, 2, 195–201. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/69-2-32>

6. Гудз, М. С., Грицак, Н. Р. (2024). Формування медіаграмотності учнів на уроках української літератури у 6-му класі. *Studia Methodologica*, 57, 279–287. DOI <https://doi.org/10.32782/2307-1222.2024-57-29>

7. Заболотний, В. В., Заболотний, О. В., Слоньовська, О. В., Ярмутьська, І. В. (2022). Українська література: підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Літера ЛТД.

8. Іванов, В. Ф., Шкоба, О. Я. (2012). Медіаосвіта та медіаграмотність: визначення термінів. *Інформаційне суспільство*, 16, 41–52.

9. Ільченко, О. (2020). Медіаграмотність в освітньо-професійній програмі підготовки здобувачів вищої освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 28, 2, 113–119. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/28.208652>

10. Марченко, Г. В. (2021). Термінологічний аналіз сутності категорії "медіаграмотність". *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Педагогічні науки: реалії та перспективи*, 80 (т. 2), 28–33. DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.80.2.06>

11. Нерсисян, Г. А. (2018). Медіаграмотність молоді – запорука протидії інформаційній агресії. *Інвестиції: практика та досвід*, 6, 56–60.

12. Падалко, Я., Слаба, О. (2023). Значення медіаосвіти та медіаграмотності у сучасному суспільстві. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 61, 2. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/61-2-49>

13. Слижук, О. А. (2022). Медіатекст у підручниках літератури для НУШ як складник дидактичної системи адаптаційного освітнього про-

цесу. Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу: збірник тез доповідей. (Електронне видання). Київ: Педагогічна думка.

14. Слижук, О. А. (2024). Напрями розвитку медіаграмотності учнів-читачів у 7–9-му класах НУШ. *Studia Methodologica*, 57, 356–361. DOI <https://doi.org/10.32782/2307-1222.2024-57-36>

15. Терепищій, С.О. (2023). Медіаграмотність в епоху штучного інтелекту: інтеграція інструментів і методів штучного інтелекту в сучасні педагогічні підходи. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 60, 4, 196–202. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/60-4-31>

REFERENCES

1. Avramenko, O. (2022). *Ukrajinsjka literatura dlja 5 klasu*. Kyiv: Ghramota (in Ukrainian).
2. Arkhypova, V. P., Sichkar, S. I., Shylo, S. B. (2021). Modeljna navchaljna prohrama "Ukrajinsjka literatura. 5–6 klasy" dlja zakladiv zaghaljnoji serednjoji osvity (in Ukrainian).
3. Arkhypova, V. P., Sichkar, S. I., Shylo, S. B. (2022). *Ukrajinsjka literatura dlja 5 klasu zakladiv zaghaljnoji serednjoji osvity*. Chernivci: Bukrek (in Ukrainian).
4. Ghrycak, N.R., Ghudz, M.S. (2023). Suchasnyj pidruchnyk jak osnova mediatvorchosti na uroci ukrajinsjkoji movy. *Osvita. Innovatyka. Praktyka*, 11, 8. 25–31 (in Ukrainian).
5. Ghrycak, N.R., Ghudz, M.S. (2023). Shkilnyj pidruchnyk z ukrajinsjkoji literatury dlja 5 klasu NUSh jak zasib formuvannja mediaghamotnosti uchniv. *Aktualjni pytannja ghumanitarnykh nauk: mizhvuzivs'kyj zbirnyk naukovykh pracj molodykh vchenykh Droghobyc'kogho derzhavnogho pedagoghichnogho universytetu imeni Ivana Franka*, 69, 2, 195–201 (in Ukrainian).
6. Ghudz, M.S., Ghrycak, N.R. (2024). Formuvannja mediaghamotnosti uchniv na urokakh ukrajinsjkoji literatury u 6-mu klasi. *Studia Methodologica*, 57, 279–287 (in Ukrainian).
7. Zabolotnyj, V. V., Zabolotnyj, O. V., Slonjovs'jka, O. V., Jarmul's'jka, I. V. (2022). *Ukrajinsjka literatura: pidruchnyk dlja 5 klasu zakladiv zaghaljnoji serednjoji osvity*. Kyiv: Litera LTD (in Ukrainian).
8. Ivanov, V.F., Shkoba, O.Ja. (2012). Mediaosvita ta mediaghamotnistj: vyznachennja terminiv. *Informacijne suspil'stvo*, 16, 41–52 (in Ukrainian).
9. Ilchenko, O. (2020). Mediaghamotnistj v osvitnjo-profesijnij prohrami pidghotovky zdobuvachiv vyshhoji osvity. *Aktualjni pytannja ghumanitarnykh nauk*, 28, 2, 113–119 (in Ukrainian).
10. Marchenko, Gh.V. (2021). Terminologhichnyj analiz sutnosti kategoriji "mediaghamotnistj". *Naukovyj chasopys Nacional'nogho pedagoghichnogho universytetu imeni M. P. Draghomanova. Pedagoghichni nauky: realiji ta perspektivy*, 80 (t. 2), 28–33 (in Ukrainian).
11. Nersesjan, Gh.A. (2018). Mediaghamotnistj molodi – zaporuka protydiji informacijnij aghresiji. *Investycji: praktyka ta dosvid*, 6, 56–60 (in Ukrainian).
12. Padalko, Ja., Slaba, O. (2023). Znachennja mediaosvity ta mediaghamotnosti u suchasnomu suspil'stvi. *Aktualjni pytannja ghumanitarnykh nauk*, 61, 2 (in Ukrainian).
13. Slyzhuk, O. A. (2022). Mediatekst u pidruchnykakh literatury dlja NUSh jak skladnyk dydaktychnoji systemy adaptacijnogho osvitnjogho procesu. *Problemy suchasnogho pidruchnyka: navchaljno-metodychne zabezpechennja osvitnjogho procesu v umovakh vojennogho chasu: zbirnyk tez dopovidej / (red. kol.; gholov. red. - O.M.Topuzov)*. (Elektronne vydannja). Kyiv: Pedagoghichna dumka (in Ukrainian).
14. Slyzhuk, O.A. (2024). Naprjamy rozvytku media ghamotnosti uchniv-chytachiv u 7–9-mu klasakh NUSh. *Studia Methodologica*, 57, 356–361 (in Ukrainian).
15. Terapyshhyj, S.O. (2023). Mediaghamotnostj v epokhu shtuchnogho intelektu: integracija instrumentiv i metodiv shtuchnogho intelektu v suchasni pedagoghichni pidkhody. *Aktualjni pytannja ghumanitarnykh nauk*, 60, 4, 196–202 (in Ukrainian).

Стаття надійшла 27.10.2024 р.